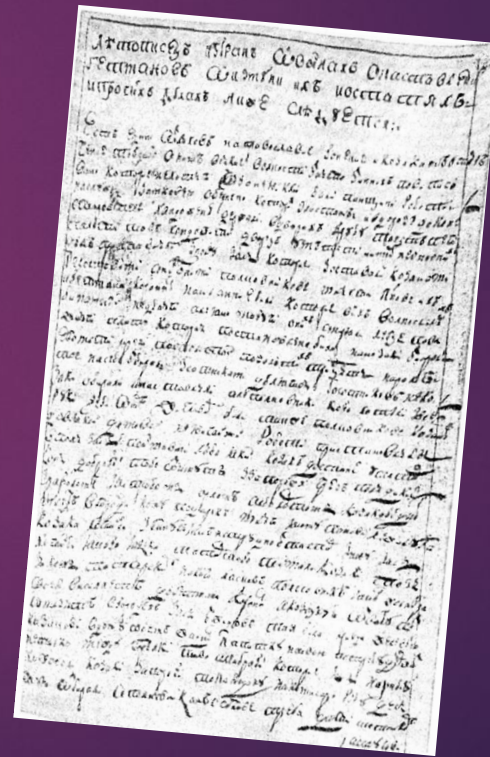

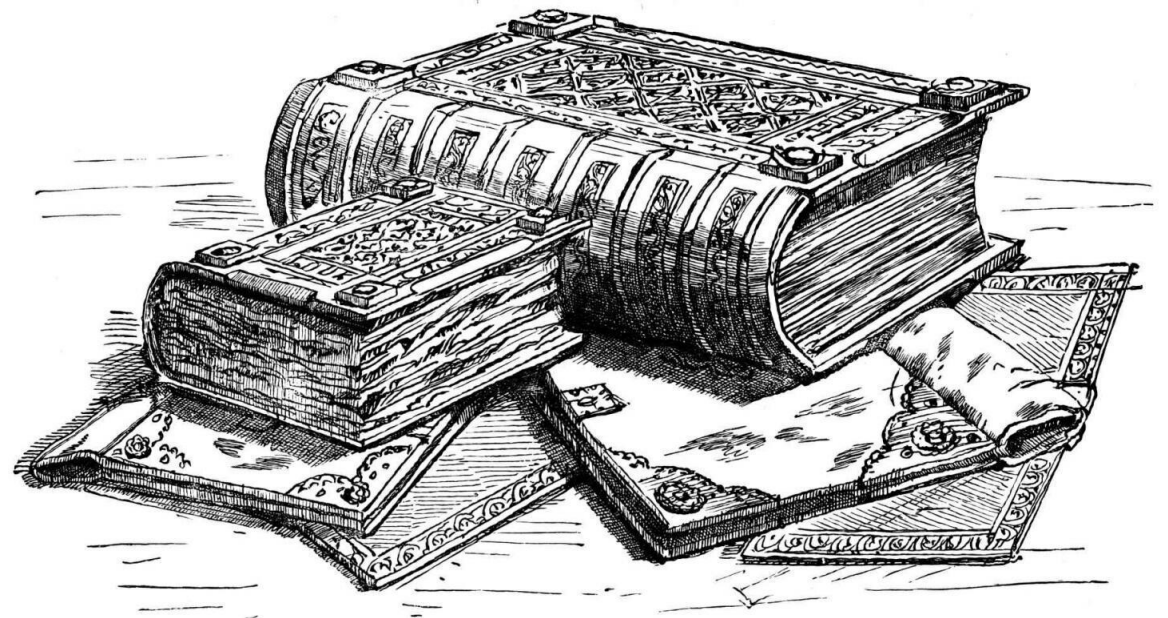
Козацькі літописи 17-18 СТОЛІТТЯ ЯК ІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА

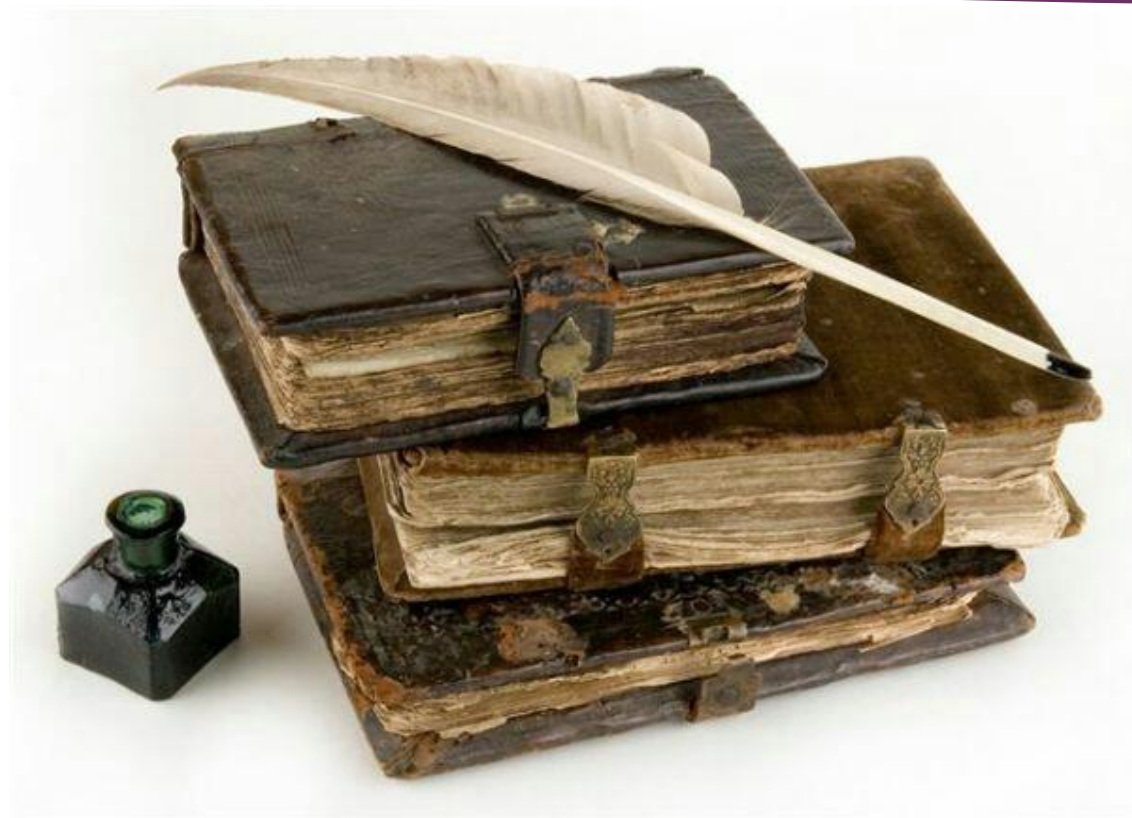

ПІДГОТУВАЛА:
УЧЕНИЦЯ 4-М КЛАСУ
КРАВЕЦЬ КАТЕРИНА

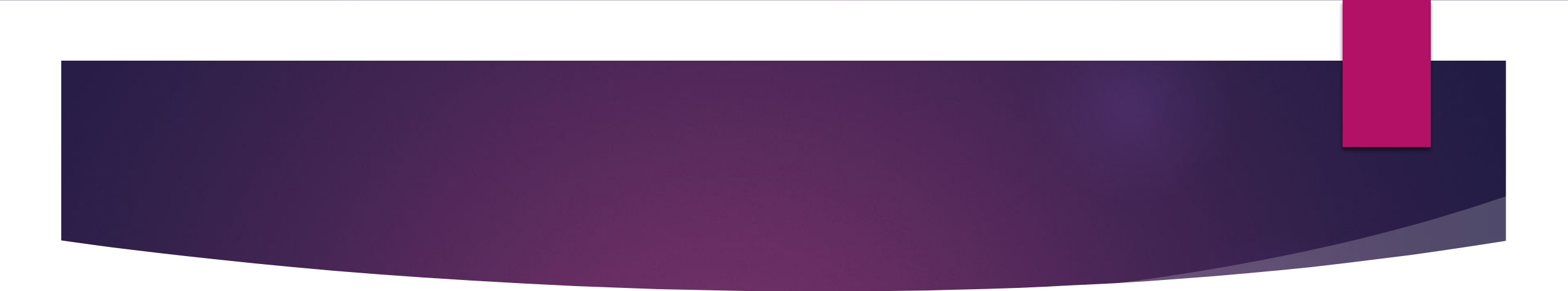
1. Літописи в Україні.

Основним джерелом найдавнішої та середньовічної історії України є літописи. Це один з різновидів наративних джерел у вигляді оповідей, в яких події викладаються, як правило, за хронологією

Україна має давні власні літописні традиції, які закладені ще на світанку виникнення писемності на Русі. Створювалися вони в Києві, Переяславі, Володимирі-Волинському, Галичі, Львові, Чернігові та інших містах.

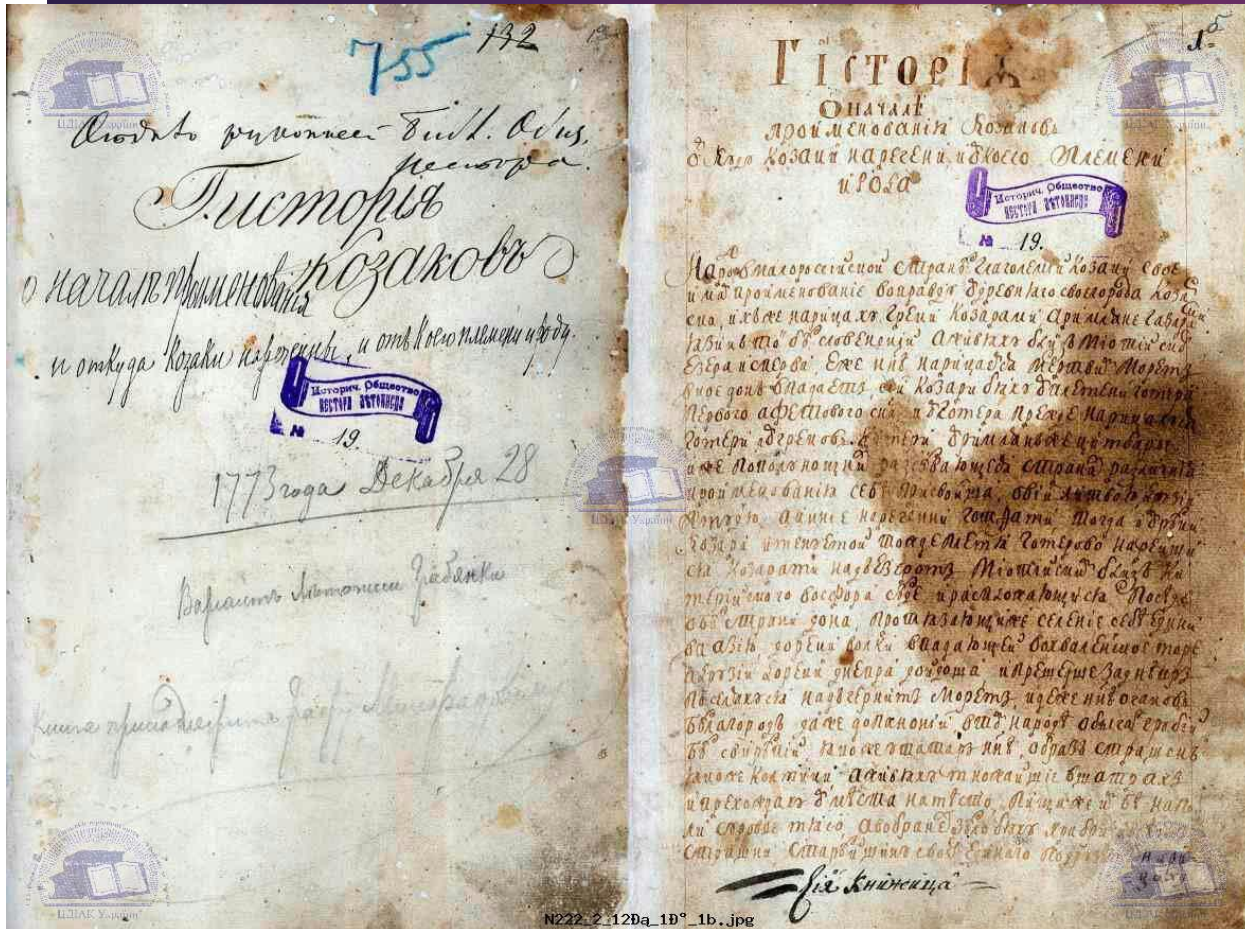
При цьому в різні часи виникло кілька різновидів літописів:

- ▶ княжі літописи, що уклалися, як правило, у центрі князівств;
- ▶ місцеві літописи, які створювалися в інших містах та монастирях;
- ▶ козацькі літописи, що виникли як своєрідні хроніки виводящих згадань козацтва

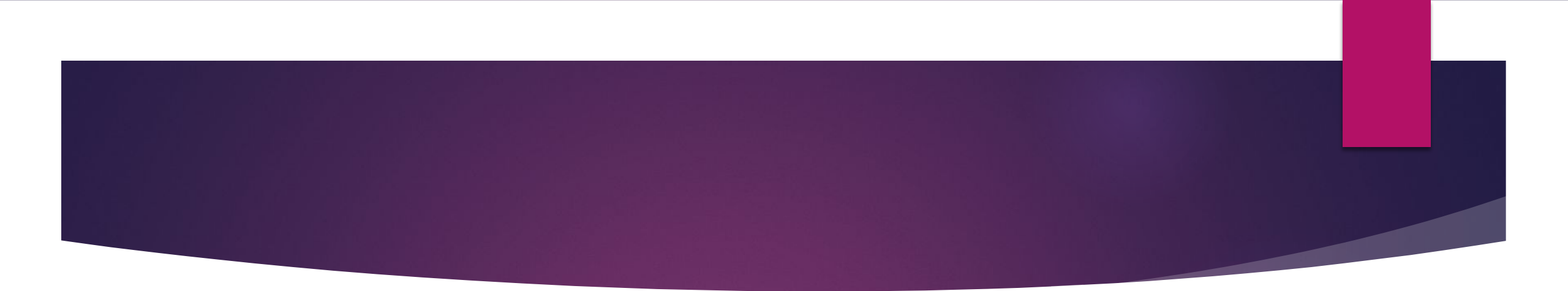
2. Козацькі літописи.

- ▶ **Козацькі літописи** — історико-літературні твори 2-ї половини XVII — середини XVIII століття, присвячені козацьким війнам. Цінні джерела для дослідження вітчизняної історії і важливі пам'ятки літератури. Мова більшості літописів — літературна, близька до народнорозмовної.

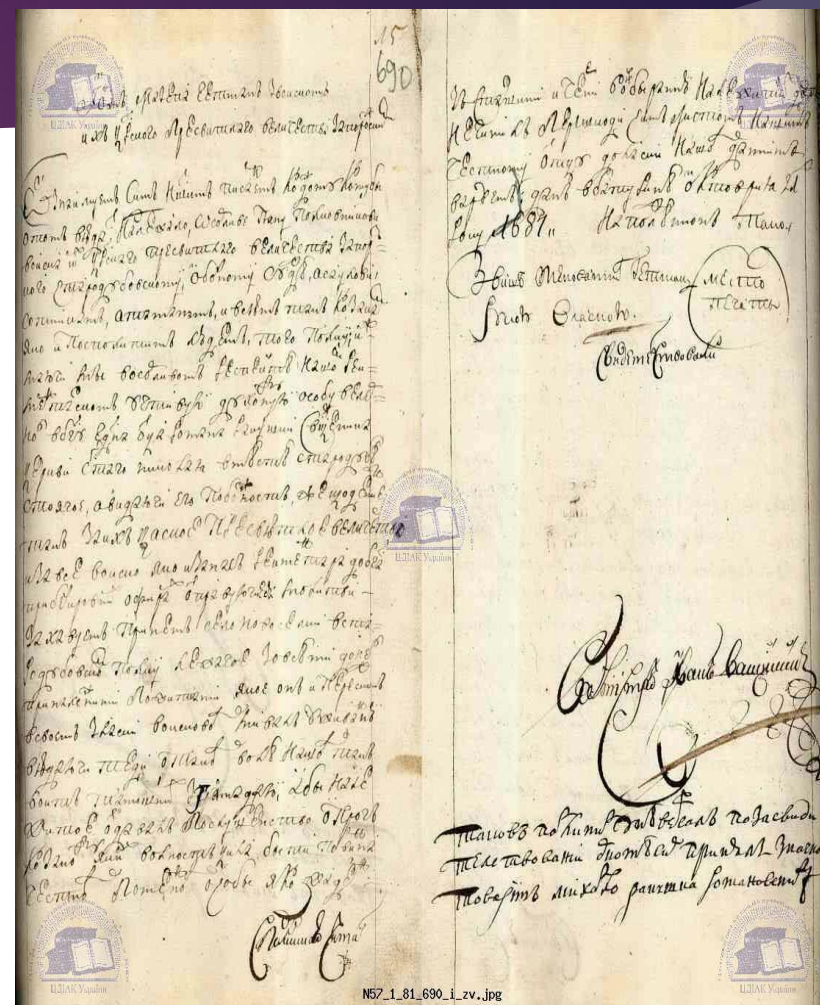
- ▶ Особливе значення серед літописів 2-ї половини XVII - початку XVIII століття мають історичні твори, присвячені козацьким війнам. Звідси виникла їх умовна назва - "козацькі", "козацько-старшинські" літописи.

До наших днів дійшли три найвизначніші козацькі літописи:

- ▶ **Самовидця** (про події 1648 - 1702 років, вірогідний автор - Роман Ракушка-Романовський),
- ▶ **Граб'янки** (1710, про події від виникнення козацтва до 1709) та
- ▶ **Самійла Величка** (1720, про події в Україні 1648 - 1700 років).

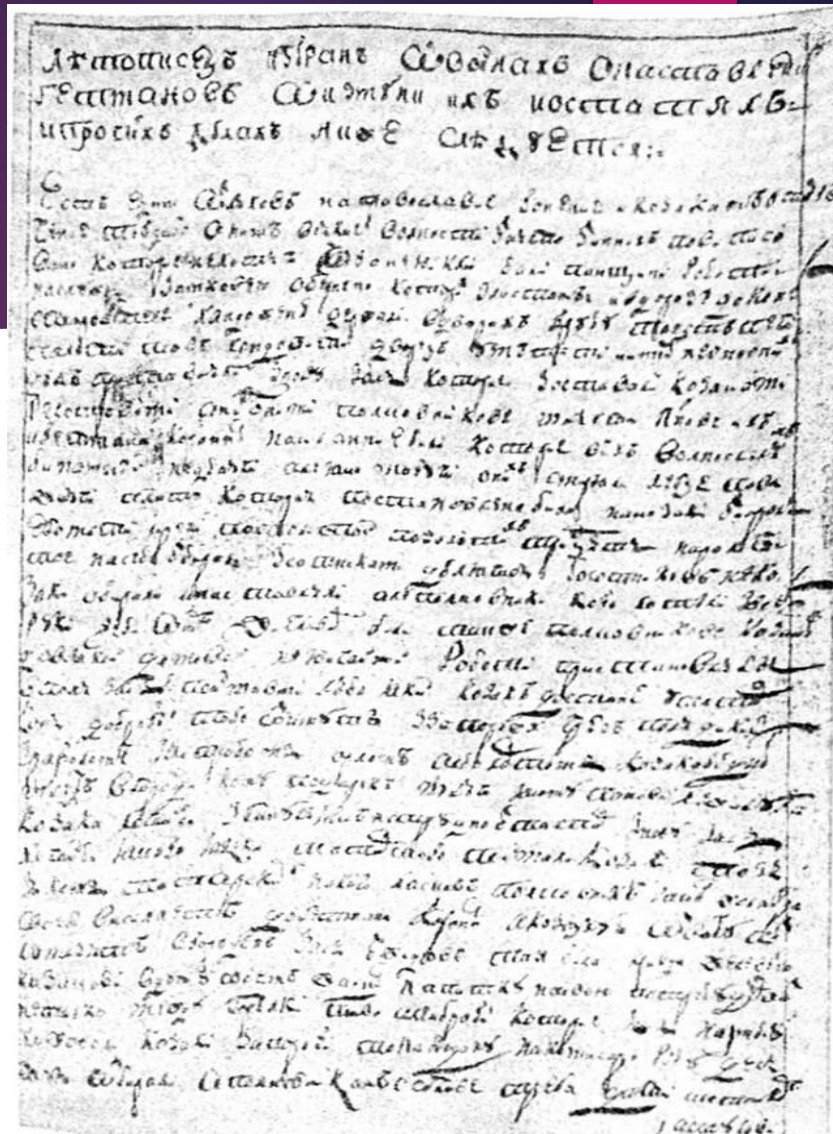
В усіх цих літописах не лише докладно розповідається про Визвольну війну українського народу 1648-1654 років, а й подається економічна, політична і культурна характеристика країни, факти з історії Московського царства, Речі Посполитої, Угорського королівства, Швеції, Молдовського князівства, Османської імперії та інших держав.

3. «Літопис Самовидця»

У XIX ст. літопис Самовидця широко використовували майже всі українські історики, що досліджували надзвичайно багату на події історію України другої половини XVII ст.

Літопис Самовидця. Перша сторінка Козельського

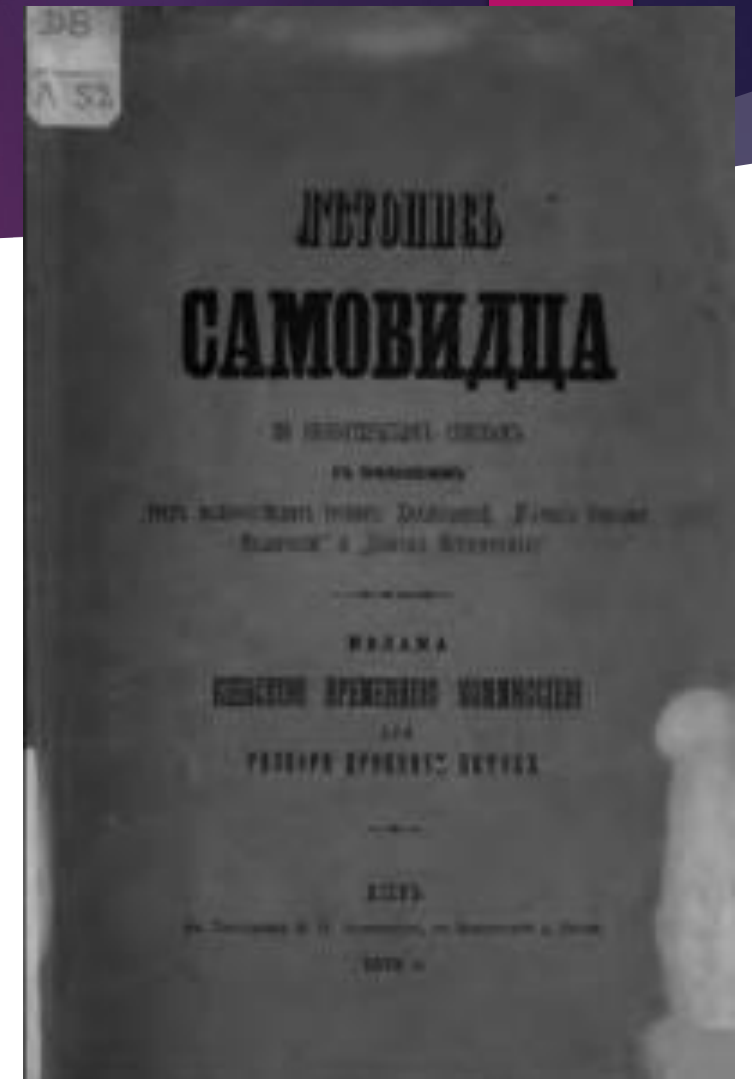

Літопис самовидця

Це зумовлене значною мірою тим, що в першій половині XIX ст. ще не були опубліковані достовірніші за літописи історичні документи. До того ж літописи давали суцільний виклад подій про Україну.

Після того, як 1846 року літопис Самовидця був опублікований, про нього з'явилися окремі дослідження, а історичні праці містили посилання на це джерело.

У "Літописі Самовидця", який висвітлює події з 1648 по 1702 р., невідомий автор (на думку багатьох істориків — генеральний підскарбій Р. Ракушка-Романовський) створив оригінальну хроніку розгортання очолюваної Б. Хмельницьким визвольної війни українського народу. Це найбільш повний і достовірний сучасний літопис

4. «Літопис Григорія Граб'янки»

Цьому ж періоду (1648—1709 рр.) присвячений літопис, створений галицьким полковником Григорієм Граб'янкою. Щоправда, як джерело він дещо поступається опису Самовидця, оскільки автор виявив схильність до компіляцій із творів сучасних йому творів.

▶ Загалом літопис обіймає час від стародавності до 1709 р., падіння І. Мазепи й вибору на гетьманство І. Скоропадського .Але головна і найбільша частина твору присвячена війні під проводом Б . Хмельницького, текст про цю війну займає 123 сторінки (з усіх 157) .

Наприкінці подається лише реєстр подій без подробиць. На початку йде роз'яснення, що козацький народ походить від скіфів-хозарів. Далі коротко передано Історію Русі, й завоювання поляками,

перетворення з царства в князівство, а останнього - у воєводство. Розповідається про Петра Конашевича-Сагайдачного, а з періоду після Б. Хмельницького - про Івана Брюховецького, І. Самойловича. Гетьман Б.Хмельницький зображений як національний герой.

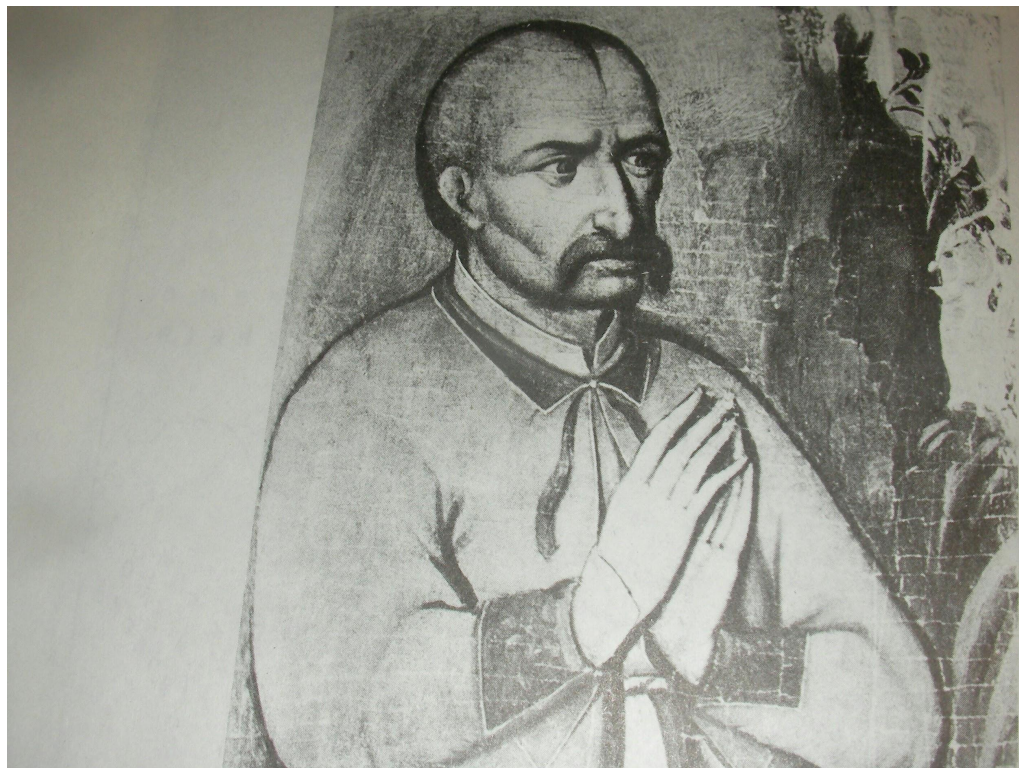
5. «Літопис Самійла Величка»

Найбільшим за обсягом (чотири томи) і найбагатшим за джерельною базою є літопис Самійла Величка, який тривалий час працював у генеральній Військовій канцелярії.

Це сприяло тому, що в основу літопису, який автор доводить до 1700 р. (іноді він згадує й пізніші події — до 1720 р.), був покладений величезний джерельний матеріал. Літопис написаний барвистою мовою у стилі українського бароко.

Як і кожне джерело, цей твір вимагає критичного підходу. Автор нерідко вкладає в уста історичних діячів свої власні думки, а іноді складає для них цілі промови. Це джерело активно використовували не лише історики, а й літератори, наприклад Т. Шевченко

6. Козацькі літописи 17-18 століття як історичні джерела

- ▶ Літописи як джерело відносно добре вивчені. Традиції дослідження княжих літописів закладені ще у XVIII ст. російським ученим німецького походження А. Шльоцером, який у 1767 р. першим видав найдавніший Київський літопис за Радзивилівським списком

*Козацькі
літописи*

Вивчення та видання козацьких літописів почалося ще наприкінці XVIII ст., коли вперше побачив світ "Літопис Г. Граб'янки". Київська Археографічна комісія видала ряд збірок літописів, зокрема опублікувала літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка. Згодом вони були

Дякую за увагу!